

ПЕТРУШЕВИЧ Євген Омелянович (03. 06. 1863, м. Буськ, нині Золочівського р-ну Львівської обл. — 29. 08. 1940, Берлін, 2002 перепохований у Львові) — державний і громадсько-політичний діяч. Брат [Степана](#) і [Романа](#), батько [Антіна](#), дядько [Лева](#) Петрушевичів. Закінчив Академічну гімназію у Львові (1880), Львівський університет (1887). Під час навчання очолював студентське товариство «Академічне братство». Адвокатську практику проходив у канцелярії [С. Федака](#). 1897—1905 працював адвокатом у м. Сокаль (нині Червоноградського р-ну), 1905—14 — у м. Сколе (нині Стрийського р-ну; обидва — Львівської обл.). У Сокалі очолював філію товариства «Просвіта», заснував повітову Касу ощадності, разом із адвокатом Т. Ваньо — українську торгівельну спілку «Єдність». Співзасновник Українського парцеляційного банку у Львові (1917). Активний діяч Української національно-демократичної партії (УНДП), член Народного комітету. 1907—18 — посол (депутат) до австрійської Державної ради, водночас 1911—14 — до Галицького крайового сейму. Заступник голови (1907—17), голова (1917—18) Української парламентської репрезентації. Член Головної української ради (1914—15), Загальної української ради (1915). У переговорах із австрійським урядом щодо вирішення українського питання у Східній Галичині дотримувався радикальної позиції. Голова української Конституанти — Української національної ради (УНРади) ЗУНР у Львові (18—19 жовтня 1918). Очолив її Віденську делегацію (19 жовтня 1918), домагався від австрійського уряду офіційної передачі влади у Східній Галичині УНРаді. Вів переговори з австрійським міністром у справах Галичини К. Галецьким

щодо шляхів українсько-польського порозуміння. Повернувся до Галичини наприкінці листопада 1918. Стримано ставився до перспектив об'єднання ЗУНР із УНР.

Після відкриття сесії доповненої УНРади у м. Станіслав (нині Івано-Франківськ) 2 січня 1919 склав свої повноваження, після чого УНРада таємним голосуванням обрала П. головою («Президентом») Президії та Виділу УНРади. Виконував репрезентативні функції глави держави, входив до комісії закордонних справ УНРади. Впродовж зими—весни 1919 виїжджав до Відня за фінансовою та політичною підтримкою ЗУНР. Член Директорії УНР, вперше у такому статусі 15 березня 1919 брав участь у Державній нараді у м. Проскурів (нині Хмельницький). Учасник Надзвичайного з'їзду УНДП 28—29 березня 1919 у Станіславі. 9 червня 1919 — 15 березня 1923 — Диктатор ЗУНР. Мав складні стосунки з Головним отаманом [С. Петлюрою](#) через різні політичні орієнтації щодо державотворення УНР та характеру об'єднавчого процесу УНР і ЗУНР, що особливо загострилися після проголошення Диктатури. Разом із УГА, яка відступала за р. Збруч, у липні 1919 переїхав до м. Кам'янець-Подільський (нині Хмельницької обл.). Перебуваючи влітку—восени 1919 на Наддніпрянщині, не зрікся своїх надзвичайних повноважень, хоча цього від нього вимагали Головний отаман, галицькі та буковинські соціал-демократи.

Зневірений у перспективах утвердження і захисту суверенітету УНР у боротьбі з більшовиками, схилився до угоди з антибільшовицькими силами Росії, натомість не погоджувався з наддніпрянським керівництвом щодо союзу з Польщею. У ніч на 16 листопада 1919 виїхав з Кам'янця-Подільського, через Румунію та Чехо-Словаччину дістався до Відня. На початку 1920 у Парижі та Лондоні домагався зрушень у справі визнання ЗУНР *Паризькою мирною конференцією*, фактично керував закордонними справами ЗУНР. У серпні 1920 сформував уряд — Колегію уповноважених Диктатора ЗУНР, однак в офіційних зверненнях до міжнародних інституцій виступав як голова («Президент») УНРади. У 1920—23 провадив активну зовнішньополітичну діяльність, домагаючись від керівництва країн Заходу та міжнародних інституцій визнання прав українців Східної Галичини на національне самовизначення. Брав участь у роботі делегацій ЗУНР на міжнародних форумах у м. Женева (Швейцарія, 1920) та Генуя (Італія, 1922).

У своїх міжнародних контактах практикував так звану нафтову дипломатію — обіцяв діловим колам Канади преференції у наданні концесій на видобуток нафти у Східній Галичині за умови підтримки українських самостійницьких прагнень. Після рішення

Ради послів про належність Східної Галичини до Польщі (15 березня 1923) розпустив свій уряд. Через тиск очільників Польщі на уряди Австрії та Чехо-Словаччини виїхав до Берліна, де зі своїми співробітниками утворив Колегію політичного центру Західної України. У 1920-х рр. мав контакти з більшовицькими дипломатами та спецслужбами, деякий час перебував на позиціях радянофільства, однак після згортання політики *українізації* в УСРР розірвав із радянофільською орієнтацією. У 1930-х рр. фактично знаходився поза організованим українським рухом в еміграції. Після вбивства [Є. Коновальця](#) (1938) на прохання [О. Думіна](#) написав політичний заповіт, у якому передав свої повноваження очільника Збройних сил ЗУНР [А. Мельнику](#). Коли нацистська Німеччина 1939 захопила Польщу, звернувся до німецького уряду з меморандумом про самостійницькі прагнення українців. Ім'ям П. названо площу у Львові, вулиці у Івано-Франківську, Тернополі, містах Броди (Золочівський р-н), Стрий (Львівська обл.), Чортків (Тернопільська обл.), Буську гімназію, де також встановлено меморіальні дошки. 2008 Національний банк України випустив пам'ятну монету на честь П.

Рекомендована література

1. Цегельський Л. Пам'яті Євгена Петрушевича // Америка. 1940. Ч. 128—34;

2. Максимчук І. Нарис історії роду Петрушевичів. Шикаго, 1967;
3. Турчин А. Євген Петрушевич // Надбужанщина: Сокальщина, Белзщина, Радехівщина, Камінецьчина, Холмщина і Підляшшя: Істор.-мемуар. зб. Т. 3. Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1994;
4. Павлюк О. Радянофільство Є. Петрушевича: переконання чи вимушеність // Український історичний журнал. 1997. № 4;
5. Киричук Ю. А. Євген Петрушевич — президент ЗУНР // Буськ в історії України: Матеріали наук.-практ. конференції, присвяченої 135-річчю від дня народження Є. Петрушевича. Буськ, 2000;
6. Кручкєвич Г., Солодяк О. Євген Петрушевич видатний громадський, політичний і державний діяч. Л., 2008;
7. Павлишин О. Євген Петрушевич (1863—1940): Ілюстров. біогр. нарис. Л., 2013;
8. Павлишин О. Адвокатська діяльність Євгена Петрушевича // Збірник матеріалів Всеукраїнського круглого столу «Адвокатура України: історія та сучасність» на пошану адвоката, президента УНР в екзилі С. Витвицького, 24 листоп. 2015, Львів. К., 2015;
9. Павлишин О. «Диктатор в екзилі»: політичні впливи Євгена Петрушевича в Західній Україні у 1920-х роках // Вісник Львівського університету. Сер. історична. 2017. Вип. 53.
[О. Й. Павлишин](#)

Бібліографічний опис:

Петрушевич Євген Омелянович / О. Й. Павлишин // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2023. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-879937>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).